

Å gå den andre mil

Tale på Bibel og lovsang 14.11.10 av Oddvar Søvik

Vi fortsetter vår vandring gjennom Bergprekenen. Bergprekenen er en disippel-katekisme. Den viser oss hvordan en Jesu disippel skal leve et hellig liv. Det sterkeste vitnesbyrdet vi kan avlegge i hverdagen, er et forvandlet liv. Det hjelper svært lite hva vi sier hvis våre liv *stryker over* vårt vitnesbyrd. Men det virker utrolig sterkt når våre liv *streker under* det vi sier.

I dag er temaet: "Å gå den andre mil". Teksten vår er hentet fra **Matt 6,38-48**. Den faller i to deler som henger nøye sammen, men la oss først se på v.38-42.

I. Å gjengjelde ondt med godt, v 38-42.

Ved første gjennomlesning kan det høres ut som at en kristen skal la seg trække på og finne seg i all slags urett. Ikke skal man slå igjen, vil noen ta skjorten, gi ham kappen også, vil noen tvinge deg til å gå en mil, gå to. Gi den som ber deg om å få. Lån villig bort uten å ta renter.

Vanligvis lever vi dessverre etter prinsippet øye for øye, tann for tann. Er noen uhøflige mot oss, er vi uhøflige tilbake. Er noen uforskammet mot oss, er vi uforskammet mot dem. Er de sure, er vi sure. **Men da blir vi jo beseiret av det onde!** Da er det jo *de andre* som bestemmer *min* oppførsel!

Hvordan skal vi komme ut av denne onde sirkelen? Jo, det Jesus her skisserer for oss, er det fantastiske prinsippet å gjengjelde *vondt* med *godt*. Ikke fordi vi er redde for den andre parten, men fordi Jesus er vår Herre. Vi gjør det for hans skyld. *Vi beseirer det onde med å være gode!*

Paulus sier det samme i Rom 12,19-21 *Ta ikke hevn, mine venner, men overlatt straffen til Gud. For det står skrevet: Straffen hører meg til, jeg skal gjengjelde, sier Herren. 20 Men det står også: Er din uvenn sulten, så la ham få mat, er han tørst, så la ham få drikke. Gjør du det, samler du glødende kull på hans hode. 21 La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode!*

Dette er ikke å legge seg flat, det er tvert i mot å utvise en enorm styrke.

- Å slå noen på høyre kinnet gjorde man med håndbaken. Det var et uttrykk for fornærmelse. Hvis du da vender det venstre kinn til, da viser du at du ikke lar deg fornærme. Da blir din motstander usikker, vet ikke hva han skal gjøre.
- I følge jødisk lov kunne man ikke kreve kappen fra noen. I 2 Mos 22,26-27 står det: *Tar du din landsmanns kappe i pant, skal du la ham få den igjen før solnedgang. 27 For den er det eneste han har å dekke seg med; og den skal han ha omkring sin kropp. Hva skal han ellers ligge i? Når han roper til meg, vil jeg høre; for jeg er barmhjertig.*

Men her sier Jesus at den som vil følge ham, skal gi fra seg kappen også om noen krever skjorta. Da blir motstanderen stående som skyldig.

- Å gå én mil sikter til den praksis at romerske soldater kunne kreve av befolkningen at de skulle gå en mil sammen med dem for å hjelpe dem med å bære ett eller annet. En romersk mil var 1200 m. Da sier Jesus at hans disipler skal gå to mil, ikke av tvang, men som en vennetjeneste. Da blir man ikke fornedt, men fri.

La meg ta et eksempel fra vår tid på hvordan det kan fungere: En pike fortalte meg at hun hadde fått sommerjobb i et gartneri der de måtte levere så og så mye varer hver dag. Ofte ble det til at de måtte arbeide overtid for å bli ferdige, noen ganger både en og to timer. Da hun skulle få første lønnsoppgjør, hadde hun ventet en ekstra sum i overtidsbetaling, men hun fikk ikke fem øre mer enn avtalt lønn.

Rasende strøk hun rett inn til sjefen og leste ham teksten. Han svarte bare rolig: "Vi følger ikke klokka her, vi gjør den jobben som må gjøres for dagen. Vil du ikke jobbe på de betingelsene, kan du bare slutte. Det er nok av andre som vil ha sommerjobb her."

Hun var så sint at hun gråt da hun syklet hjemover. Da hun skulle be sin aftenbønn utøste hun sin vrede for Herren, men da fikk hun bare dette ordet: *La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode!*

Hva kunne det bety i praksis? Jo, neste dag gikk hun til sjefen og ba om unnskyldning for sin oppførsel. Så sa hun: "Jeg har jo ikke noe særlig å ta meg til om kveldene, så jeg kan gjerne arbeide mer overtid hvis noen andre vil ha fri". Sjefen ble målløs. Han visste ikke hva han skulle si.

Neste lønnsdag fikk alle ekstra utbetalt for overtid!

Å bli møtt med godhet når man har oppført seg dårlig er nesten som å få glødende kull på hodet. Det er smertefullt.

Til slutt sier Jesus: Matt 5,42 *Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg.*

Dette er også et vanskelig punkt, for det siste som blir omvendt er gjerne lommeboka. Derfor holder vi lengst mulig på pengene våre. Men de er ikke våre. *Hag 2,8 Sølv er mitt, og gullet er mitt, lyder ordet fra Herren, Allhærs Gud.* Vi skal disponere dem slik Gud vil.

Alt vi "eier" er egentlig Guds. Det gjelder hus og hytte, bil og båt, penger og aksjer og hva du ellers måtte ha. Det skal vi få stille til vår Herres disposisjon. For en revolusjon det ville bli, om vi for alvor begynte å tenke og leve etter Guds ord på denne måten. Ingen blir fattig av å gi! Herren inviterer oss faktisk til å teste ham på det:

Mal 3,10 Bring hele tienden til forrådshuset, så det kan finnes mat i mitt hus, og prøv meg på denne måten, sier Herren, Allhærs Gud. Da skal jeg åpne himmelens luker og øse ut over dere velsignelse i rikt mål.

Dr. Einar Lundby sa en gang: "Har man først opplevet velsignelsen ved å gi blir man nesten fristet til å spekulere i velsignelse". Det skal vi ikke gjøre, men Gud blir aldri noen noe skyldig.

Også når de gjelder å låne til dem som trenger det, skal vi være rause slik vår himmelske far er det. Det bringer stor velsignelse å låne til dem som er i knipe, mest for den som trenger det, men også for en selv når en ser hvor glade de blir. Jeg har lånt ut penger uten å få igjen av dem som har lånt, men Herren har betalt meg tilbake. Det er jo hans penger.

II. Elsk deres fiender, v. 43-48.

I dette avsnittet sier ikke Jesus at vi bare skal overvinne det onde med det gode, men at vi attpåtil skal *elske* våre *fiender*. Slik som vår himmelske far elsker oss betingelsesløst, skulle også vi elske andre. Slik han er *fullkommen*, skulle vi også være det, stod det til slutt i teksten vår.

Det er lett å miste motet når vi leser slike ord. Er det mulig?? Ja, ellers hadde vel ikke Jesus sagt det. En sak er at vi ofte kommer til kort, men jeg tror Jesus mente det alvorlig. Men det greske ordet som er brukt betyr ikke fullkommen i *abstrakt* forstand, det vil si perfekt, men i *funksjonell* forstand – fungere etter sitt formål. Ordet heter *teleios*. Det kommer av *telos* som betyr *formål, hensikt*. En gjenstand er *teleios* hvis den oppfylder sin hensikt. - I fjor måtte jeg skaffe meg snøfreser. Den er i ordets betydning *teleios* for den oppfylder sin hensikt: å få snøen vekk fra tunet. Vi er *teleios* når vi oppfylder det vi er skapt til, nemlig å elske Gud og vår neste. Hvordan kan det gå til?

1. Ta i mot Guds kjærlighet

Før vi kan bli i stand til å elske andre, må vi først forstå og erfare Guds betingelsesløse kjærlighet til oss i Jesus Kristus. Paulus ber for menigheten i Efesos *om at han som er så rik på herlighet, må styrke dere i det indre menneske med sin kraft og med sin Ånd, 17 så Kristus ved troen kan bo i deres hjerter, og dere kan stå rotfestet og grunnfestet i kjærlighet. 18 Da kan dere sammen med alle de hellige bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, 19 ja, kjenne hele Kristi kjærlighet, som er mer enn noen kan fatte, og bli fylt av hele Guds fylde. Ef 3,16-17.*

Verbet *fatte* betyr ikke bare *forstå* med fornuften, men å *oppnå, gripe*. En engelsk oversettelse gjengir det med *feel and understand*. Altså både *gripes av og begripe*.

Den som ikke har opplevd kjærlighet, har vanskelig for å elske andre. Vi kan vanskelig gi videre noe vi ikke har fått selv. Derfor oppmuntrer Jesus oss i Joh 15,9 til å *bli* i hans kjærlighet. Ordet betyr: *Forbli, bli værende*. La hans kjærlighet få gjennomtrengte deg. Du er elsket med en evig kjærlighet. Jer 31,3.

Gud beviste sin kjærlighet til deg og meg på et kors: *1JOH 4,10 Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.* Da Jesus ropte ut: *Det er fullbrakt,* så var soning gjort for alle synder. På gresk er dette gjengitt med et eneste ord: *Tetelestai.* Dette ordet ble skrevet på gjeldsbrev, på regninger, når alt var betalt. Det ble også skrevet på dokumentet til en fange når han hadde sonet straffet fullt ut. Det er på det grunnlag Gud kan tilgi oss helt og fullt. Synderegningen er betalt. Gud er rettferdig: Han krever ikke oss en gang til. Når vi har tatt vår tilflukt til Jesus og blir i ham, da er det ingen fordømmelse. Da står det at *Herren - gleder og fryder seg over deg og gir deg på ny sin kjærlighet. Han jubler over deg med fryd som på en høytidsdag.* Sef 3,17. Du er hans øyesten. Sak 2,12. Gud har utøst sin kjærlighet i våre hjerter ved Den Hellige Ånd . Rom 5,5. La dette få synke ned i deg. Da kan du få oppleve det som står i *1JOH 4,19: Vi elsker fordi han elsket oss først.*

2. Tenk kjærlige tanker

Både Bibelen og psykologien lærer oss at det vi *tenker* bestemmer hvordan vi *føler*. Og det vi *føler* bestemmer hvordan vi *handler*. Ordspråkene 4,23 er i *Good News* oversettelsen gjengitt slik: *Be careful how you think, your life is shaped by your thoughts. (Pass nøye på hvordan du tenker, livet formes av dine tanker)* Skal vi derfor kunne *handle* kjærlig mot hverandre, er det viktig å *tenke* kjærlig. Vi kan ikke bestemme over *følelsene*, men vi kan velge hva vi vil *tenke*. Paulus sier i *FIL 2,4* *Tenk ikke bare på deres eget beste, men på de andres.*

Ofte er det slik at folk som sårer andre, er såret selv. Og når vi blir såret, tenker vi lett kritiske tanker om vedkommende. Dermed føler vi ikke noe godt for ham eller henne og da er det vanskelig å vise godhet og omsorg. Men de som er vanskeligst å elske, er ofte de som trenger det mest. Derfor må vi prøve å komme bak fasaden, bak ordene, bak de kritiske kommentarene, bak all den negative oppmerksomheten de stiller i stand, som ofte kan være et rop om å bli sett.

Hva er deres problem, behov, nød? Prøv å fokusere på det som er positivt ved vedkommende. Vi er flinke til å se hva som er negativt, og dermed vil det lett farge vår oppfatning av personen. Alt blir svart. Men ved bevisst å tenke på det positive, får de negative sidene mindre oppmerksomhet.

Dessuten: *Forvent* noe positivt av den andre. Har du lagt merke til at vi gjerne forsøker å leve opp til det folk forventer av oss? Kjærligheten ser noe positivt i alle mennesker som kan være med å forløse dette hos den andre. Det går an å elske i tro!

Når vi begynner å tenke kjærlige tanker, kommer ofte de gode følelsene som gjør det mulig å *handle* i kjærlighet. Og det er det tredje rådet Guds ord gir oss:

3. Ta initiativ til kjærlige handlinger

Jeg sa at det vi tenker bestemmer hva vi føler. Men faktisk kan vi påvirke hva vi føler ved våre handlinger. Ved å gjøre det *rette*, vil vi ofte føle det *godt*.

Hva er rett å gjøre overfor vrangt mennesker? Jesus svarer litt mer utførlig på det i parallellteksten i *LUK 6,27 - LUK 6,28: Men til dere som hører på meg, sier jeg: Elsk deres fiender, gjør godt mot dem som hater dere, 28 velsign dem som forbanner dere, og be for dem som krenker dere.*

Jesus gir oss her tre konkrete tips. Først:

a. Gjør noe godt for dem.

Finn på noe som kan overraske dem. Hjelp dem, møt deres behov. Du får en ny følelse og det vil utløse noe godt. Garantert. Kjærlighet oppfinnsom gjør. Godhet er den beste døråpneren til andres hjerter. Noen av oss har vært på forsamlingskonferanse der Jan Gossner talte. Han sa at 50 % av det norske folk har enda til gode å få oppleve noe godt fra en kristen. 86 % av folk fra andre kulturer har ikke opplevd å bli møtt med godhet av en kristen. Så her er det store muligheter til forbedring!

b. Velsign dem.

Jesus referer her til våre ord. Hvordan taler vi *om* andre? Omtaler vi dem positivt, eller nedsettende og kritisk. Det er lett å falle for fristelsen til å baktale, men det er en synd Guds ord slår hardt ned på: *3MOS 19,16 Du skal ikke gå rundt og baktale dem du er i slekt med.* Som kristne er vi søsken av samme familie. Vi går da ikke rundt og henger ut familien!

I *1KO 6,9 - 10* sier Paulus: *Eller vet dere ikke at de som gjør urett, ikke skal arve Guds rike? Far ikke vill! Verken horkarerer eller avgudsdyrkere eller ekteskapsbrytere eller de som lar seg bruke til unaturlig utukt, eller menn som øver utukt med menn, 10 eller tyver eller pengegriske eller drankere eller baktalere eller røvere skal arve Guds rike.* Baktale settes på linje med de groveste synder. Ordet djevel kommer av diabolos som igjen kommer av verbet diaballein som betyr å baktale, splitte. Den som baktaler er på djevelens parti.

Jeg hørte om en person som alltid hadde noe positivt å si om alle. Aldri sa han noe ufordelaktig om noen. En kar syntes at det ble for mye av det gode og sa: "Du har sikkert noe godt å si om djevelen også". "Ja, han ligger sannelig ikke på latsiden"

Hvordan taler vi *til* andre? Det finnes dessverre noen som går rundt og kritiserer alt og alle. Stakkars folk. De blir enda surere selv. Dessuten tar det motet fra den som har forsøkt å gjøre så godt han kan, og det fører sjelden til noen forandring. Negative ord bryter ned. Oppmuntrende ord bygger opp. *ORDSP 11,25 Den som sprer velsignelse, trives godt, den som kvikker opp andre, blir oppkvikket selv.*

ORDSP 16,24 Vennlige ord er som dryppende honning, søte for sjelen og sunne for kroppen. Gode ord utløser også gode følelser som fører til gode handlinger. Derfor står det i *HEB 3,13 Dere skal oppmuntre hverandre hver dag, så lenge det heter "i dag", - Og Paulus sier i KOL 4,6 Tal alltid vennlige ord-*

Misforstå meg ikke: Positiv og konstruktiv kritikk sagt i kjærlighet, setter jeg pris på.

Vi skal hjelpe hverandre fremover. Vi har alle noe å lære av hverandre. Og vi skal også formane hverandre hvis noen er i ferd med å gli bort fra troen: *GAL 6,1 Brødre, dersom noen blir grepet i et feiltrinn, må dere som lever ved Ånden, vise ham til rette. Men gjør det med varsomhet, og pass deg selv, så ikke du også blir fristet.*

Vi er lemmer på samme legeme. Hvis jeg snubler på høyre foten, sparker jeg ikke til den med venstre, men trer støttende til så jeg gjenvinner balansen. Slik må det også være i forsamlingen.

Hva vil det si "å gjøre det varsomt?" Kanskje kan vi lære noe av gamle Sokrates: Han hadde tre testspørsmål på når han skulle si noe til en annen: *Er det sant? *Er det nødvendig å si det? *Er det kjærlig?

For det tredje sier Jesus:

c.Be for dem.

Bønn vil forandre både dem og oss selv. Nå går det an å be kritiske bønner også: "Gud, kan ikke du forandre den håpløse typen?" Jeg er redd for at en slik bønn forandrer lite, i alle fall ikke i oss selv. Nei, vi skal be om Guds velsignelse og godhet over dem. Når vi ber om det skjer to ting: Guds godhet kan drive den andre til omvendelse, som det står i Rom 2,4. Samtidig utøses Guds kjærlighet i mitt hjerte.

Jeg har visst også fortalt hva jeg selv opplevde i forhold til en vrang kollega for en del år siden. Det som fikk begeret til å flyte over var at han gikk ut mot meg i avisen og hengte meg ut mine synspunkter i en aktuell sak. Han hadde forventet bedre av en luthersk teolog, skrev han. Men han kunne bare tatt en telefon, så kunne jeg ha oppklart misforståelsen. Jeg bestemte meg for at all forbindelse skulle heretter være brutt. Men Bibelen sa noe annet. Jeg skulle elske ham!

Til slutt ble det så vondt for meg at jeg oppsøkte en sjelesørger. Han lyttet til min smerte, så spurte han: "Har du en bønneliste?" Jo, jeg hadde da det. "Sett hans navn øverst og be om all Guds velsignelse over ham." "Aldri i livet", sa jeg. "Det ville være hykleri". Så stilte han et meget vesentlig spørsmål: "Skal du bare gjøre det du føler er godt, eller skal du gjøre det som er rett?"

Jeg gikk hjem og gjorde som han sa. Jeg ba om Guds velsignelse over ham - med sammenbitte tenner. Men det gikk ikke så lenge før tennene løsnet. Samtidig løsnet det noe i hjertet også. Til slutt måtte jeg gå og snakke ut med ham, og vi fikk be hverandre om tilgivelse.

Avslutning

Å elske er egentlig et verk av den Hellige Ånd. Paulus sier i Rom 5,5 *Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som han har gitt oss. Åndens frukt er kjærlighet*, står det i Gal 5,22.. Men det tar gjerne tid før frukten modnes. Det er ingenting som heter øyeblikkelig helliggjørelse, eller spontan åndelig modning. Frukten vokser fram når vekstvilkårene er til stede. Det er ikke et spørsmål om å *ta seg sammen* for å forsøke å få til dette, men å *velge å være sammen* med Jesus slik

at han får virke det han vil. Gud har gitt oss som har tatt imot Jesus, både en ny vilje og en ny evne til å ville og velge det Jesus vil.

FIL 2,12 - FIL 2,13 Mine kjære, - arbeid på deres frelse med frykt og beven! 13 For det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

- Du og jeg kan ville om vi vil sette av tid til å være sammen med Jesus i Ordet og bønner og på den måten oppøve en god vane.
- Du og jeg kan be om å bli fylt av Ånden og overlate til Den Hellige Ånd å tømme oss for det som hindrer hans verk.
- Du og jeg kan bestemme oss for om vi vil gå til kirke og på møter og der oppleve fellesskapet og nattverden. Gjennom de fire B-ene, får den grenen vi representerer næring så den bærer frukt.
- Du og jeg kan velge om vi vil leve i lyset og la Herren få rense oss så vi kan bære mer frukt. Den femte B-en heter bekjennelse.

Dette må ikke oppleves som krav. Det er en kjærlig invitasjon til å ta imot alt det Jesus har å gi. Det er et liv som er preget av Jesus, et liv i overflod for deg, et liv til glede for din neste og et liv til ære for Gud.

Så vet vi alle av smertefull erfaring at vi har en syndenatur som stritter i mot det Gud vil. Derfor vil det bli fall og nederlag. Men da er det så godt at vi kan få komme på nytt, igjen og igjen. I dagens prekentekst som ble talt over i kirken stod det ordrett i Joh 6,37: *Den kommende til meg, vil jeg aldri ikke ikke støte bort.*

Noen ganger er det ganske oppbyggelig med gresk grammatikk: *Presens* på gresk uttrykker det vedvarende, det som ikke er avsluttet. Derfor kan vi saklig sett oversette dette ordet slik: Den som *fortsetter* å komme, den som *stadig* kommer. Og når et partisipp blir brukt som adjektiv uttrykker det noe som er *karakteristisk* for en person, m.a.o: Den som det er *typisk for* å komme igjen og igjen, vil Jesus *aldri, aldri* støte bort.

Her er det brukt dobbel negasjon på gresk, *aldri ikke*, og de opphever ikke hverandre, men forsterker hverandre. Tenk *aldri, aldri* vise bort, enten det er for første eller tusende gang du kommer til Jesus!

Så derfor: Ta imot Guds tilgivelse og kjærlighet og bli forvandlet. Da vil du kunne gå den andre mil med letthet.